

MINNA LEPPÄNEN
VMD, pinscher uppfödare

Komplikationer vid valpsjukevaccinering av pinschrar

Pinschern (mellanpinscher, German Pinscher) är en gammal men globalt sett ganska ovanlig hundras. I Finland registreras i genomsnitt ca 50-60 valpar årligen. Sedan 1980-talet har det hos individer av denna ras ofta rapporterats neurologiska symtom efter valpsjukevaccinationer. Liknande symtom har också sporadiskt observerats hos valpar av andra raser.

I litteraturen har encefalit och encefalomyelit beskrivits som ovanliga men i allmänhet fatala komplikationer efter valpsjuke- och rabiesvaccinationer. Typiska symtom har varit aggressivt beteende, koordinationsstörningar, anfall och andra neurologiska symtom. På basis av de kliniska symtomen samt laboratorie- och obduktionsfynd kan encefalit klassificeras som immunologisk (allergisk) eller icke-immunologisk (infektiv). I många fall är patogenesen emellertid oklar (1, 2).

Som orsak till icke-immunologisk encefalit har man misstänkt en ökad virulens hos vaccinstammen, immunosuppression eller subklinisk infektion vid vaccinationstillfället (2, 3). Levande valpsjukevaccin har rapporterats förorsaka encefalit. För valpsjuka typiska neurologiska symtom inträder i allmänhet 7-14 dygn efter vaccineringen. Symtomen varierar, men i allmänhet konstateras epileptiforma anfall, pares och ataxi. Anfallen är typiskt progressiva och svåra att kontrollera. Även ataxin är i allmänhet progredierande, men i vissa fall kan den också lindras. Behandlingen är symtomatisk, och prognosen är avvaktande (4).

Hos mopsar, malteserhundar och yorkshireterriers har encefalit beskrivits som ett ovanligt, rasspecifikt problem. Den exakta etiologin är inte känd men såväl immunmedierade som infektiiva orsaker har mis-

tänkts. De kliniska symtomen är typiskt progressiva anfall som tillfälligt kan lindras med kortikosteroidbehandling. Prognosen är i allmänhet dålig (5, 6).

Vaccinationskomplikationer som uppträder hos pinschrar

Historia och förekomst

Det första säkert identifierade fallet i Finland konstaterades år 1984. Tikvalpen i fråga fick enligt de då gällande vaccinationsrekommendationerna ett valpsjuke-parvovirus-kombinationsvaccin i 12 veckors ålder. Ungefär 10 dygn efter vaccineringen konstaterades ataxi och lindriga epileptiforma anfall hos valpen. Ingen klar orsak för symtomen kunde konstateras och som symtomatisk behandling gavs kortikosteroider, antibiotika samt B-vitamin. Symtomen upphörde inom 4-5 dagar varefter valpen var normal igen. I samband med senare boostervaccinationer uppträdde inga motsvarande symtom. En tid efter vaccineringen konstaterades hos valpen en kraftig spolmaskinfektion som också misstänktes ha samband med vaccinationssymtomen.

Efter detta fall har det kommit in många rapporter om motsvarande symtom hos pinschervalpar. Rasföreningen (Finska Schnauzer-Pinscherklubben r.y.) samlade i början av 1990-talet bland uppfödare och hundägare in uppgifter om symtom (7). Av de ägare som svarade berättade 33,2 % om symtom deras valpar hade uppvisat efter en valpsjukevaccination. I författarens eget material ligger symtomfrekvensen på samma nivå. I hälsoenkäter som rasföreningen senare har genomfört har frekvensen för vaccinationssymtom varierat mellan cirka 20 och 30 %. Enligt uppgifter från uppfödare och

andra intresserade har symtom konstaterats också i Nederländerna, Sverige och Norge - i Britannien till och med hos ungefär hälften av de vaccinerade valparna (Kuisma I., Morrison D., Nilsson S., muntlig information). I internetdiskussioner för pinschervänner har motsvarande symtom beskrivits också i Förenta Staterna och Australien. Granskat i retrospektiv har finska hundägare vidare beskrivit typiska symtom hos åtminstone två hundar som levde på 1970-talet.

Typiska pinschersymtom

Symtomen börjar ungefär 9-12 dagar efter valpsjukevaccinationen. Författaren känner tillsvidare inte till ett enda säkert fall där symtomen har börjat efter någon annan vaccination än en valpsjukevaccination. Symtomen har också typiskt uppträtt efter den första valpsjukevaccinationen (som ges i ca 12 veckors ålder). Symtom har förekommit i samband med alla valpsjukevaccinpreparat som finns på marknaden i Finland och med såväl kombinationspreparat som då bara valpsjukevaccin har getts (7, eget material). På basis av ett försök utfört på en kull förefaller man inte undvika symtomen genom att skjuta upp vaccinationen. Hundarna i denna kull fick inte vaccinet förrän i 4 månaders ålder - trots detta uppvisade alla valpar symtom, de flesta kraftiga symtom.

De först synliga symtomen är ofta letargi, feber, illamående och rinnande ögon. I typiska fall inträder de neurologiska symtomen 1-2 dagar senare. De neurologiska symtomens allvar har varierat från lätta skakningar till ataxi av varierande grad och återkommande, kraftiga epileptiforma anfall. I laboratorieundersökningar har det hos vissa hun-

dar konstaterats något förhöjt antal vita blodkroppar, i övrigt har laboratorieproven varit normala.

Man känner till några hundar som har avlivats utan behandling, med epilepsi som diagnos. Patologiska undersökningar har inte utförts på dessa hundar. Vidare känner jag till en hund som avled tre dagar efter att anfallen började, trots behandling. Vid obduktion visade sig den dominerande förändringen vara kraftig, akut allergisk encefalomyelit. Valpsjukeinklusjon eller valpsjukevirus konstaterades inte i post mortem-undersökningen.

Behandling av symtom hos pinschrar samt prognos

Behandlingen har baserats på antagandet att symtomen har allergisk bakgrund och på erfarenhet av tidigare fall. De flesta hundar med symtom har behandlats med kortikosteroider och numera ger de flesta uppfödarna valpköpare rådet att använda orala kortikosteroidpreparat (t.ex. Kyypakkaus eller motsvarande preparat) så fort de första symtomen kan skönjas. Vidare har man som läkemedelsbehandling använt bl.a. B-vitamininjektioner, antibiotika och vid behov läkemedel som avbryter anfallen (bl.a. diazepam och fenobarbital) (7, eget material). I de allvarligaste fallen som författaren har behandlat eller känner till har återkommande, kraftiga epileptiska anfall fortsatt i upp till en vecka. I de lindrigaste fallen har ägaren observerat tidvisa skakningar i ungefär ett dygn. Utöver de ovan nämnda fallen har alla hundar med symtom som författaren känner till återhämtat sig helt. Nya symtom har inte uppträtt efter senare vaccineringar.

Diskussion

Pinscherpopulationen i världen är mycket liten och följaktligen tvingas man i uppfödningen till mycket snäv inavel. Därför har man antagit att symtomen bland pinschrar till en del beror på en ärftlig, immunologisk anomali som förekommer hos rasen och som än så länge inte exakt har identifierats. Misstanken om ärftlighet stärks av observationen att hundar som själv har haft symtom får flera valpar med symtom än "friska" hundar får. Då två hundar som har haft symtom har parats har valparna uppvisat symtom med högre frekvens än valpar av symtomfria föräldrar.

Tillsvidare finns inga kontrollerade undersökningar kring effekten av olika behandlings- och läkemedelsalternativ och därför är behandlingen närmast symtomatisk och bygger på tidigare erfarenheter. Det har diskuterats om kortikosteroider som ges hundar som redan har haft lindriga symtom kan förebygga svårare symtom. Å andra sidan känner jag till hundar som har haft lindriga symtom som har försvunnit utan behandling. Genom att ändra vaccinationsåldern eller vaccinationskombinationen har man inte kunnat förebygga symtomen.

Symtom som liknar de typiska pinschersymtomen har observerats sporadiskt också hos andra hundraser. Författaren känner till några fall hos dvärgpinschrar, en nära besläktad ras. Vidare har jag konstaterat motsvarande symtom hos en mops och en Cavalier King Charles Spaniel. Till skillnad från den i litteraturen beskrivna, rasspecifika encefaliten (5, 6) är prognosen vid pinschersymtom mycket god och en fullständig återhämtning är att vänta också efter mycket svåra symtom.

Litteratur

1. Hartley WJA: A post-vaccinal inclusion body encephalitis in dogs. *Vet Path* 11, 1974: 301-312
2. Greene CE Immunoprophylaxis and immunotherapy. In *Infectious diseases of the dog and cat*. Ed. Greene CE W.B. Saunders Company, Philadelphia 1998, p 717-744
3. Povey RC: Distemper vaccination of dogs: factors which could cause vaccine failure. *Canadian Veterinary Journal*. 1986, 27:9 321-323
4. Greene CE, Appel M.J: Canine distemper. In *Infectious diseases of the dog and cat*. Ed. Greene CE W.B. Saunders Company, Philadelphia 1998, p 9-23
5. Oliver JE, Lorenz MD, Kornegay JN: *Handbook of Veterinary Neurology*. W.B. Saunders Company, Philadelphia, 1997, 453
6. Vandeveld M.: Neurologic diseases of suspected infectious origin. In *Infectious diseases of the dog and cat*. Ed. Greene CE W.B. Saunders Company, Philadelphia 1998, p 530-540
7. Hillgen J., Koivisto M.: Rokotukset ja rokotusten jälkeiset komplikaatiot koirilla. Studie inom fördjupade studier. Veterinärmedicinska fakulteten, Helsingfors universitet 1996, 47 sidor